

Debatt

Debattredaktør

Elisabeth Skarsbø Moen

Debattredigerer

Knut Åge Hansen

Kronikker og replikker sendes til debatt@vg.no
 Leserinnlegg til sidet@vg.no
 Hovedkronikk: 4500 tegn
 Replikk: 3000 og 1500 tegn

Alle innlegg blir vurdert i løpet av en uke, og alle får svar. **TELEFON 22 00 00 00**

SITATET

– Jeg er ikke Georg Apenes og har ikke tenkt å bli det.

Bjørn Erik Thon, ny direktør i Datatilsynet.

KLIPPET

Høyres voodoo-økonomi

Høyre påstår at skatteuttak vil gi staten økte skatteinntekter. Dette er velkjent høyreretorikk fra Reagan- og Thatcherperioden. Deres såkalte dynamiske skattepolitikk, der lavere skatt skulle gi høyere skatteinntekter, resulterte i svekkede velferdstilbud og høy arbeidsledighet. Denne skattepolitikken blir treffende omtalt som «voodoo-økonomi».

Helga Pedersen (Ap), i Nationen

FOLKET MENER

75 års pensjonsalder

Staten skal ansette alle disse 70-åringene og sette dem inn som omsorgsarbeidere i helsesektoren for å ta unna eldrebølgen. 70-åringene kan f.eks. jobbe 50% eller 66% stillinger, alt ettersom de er i stand til det. Den uføretrygdde og heltidspensjonisten blir dermed avskaffet, og erstattet av halvpensjonisten eller kvartpensjonisten... der staten altså mobiliserer restarbeidsevnen. Dette vil føre til økt verdiskap-

Foto: SCANPIX

ning, noe som igjen vil føre til økte minimumslønninger og økte minstepensjoner fordi alle jobber etter evne og ingen står utenfor arbeidslivet og blir forsørget av en stadig krympende arbeidsstyrke.

Elraj Greb, vgd.no

SMS-INNLEGG

Hvorfor skal Norge stille med en sang skrevet av blant annet svenske Fredrik Kempe i MGP? Sverige har jo ikke akkurat gjort det bra de siste årene. Se bare på fjoråret hvor de stilte med en lignende sang som Didrik sang i år. Sik slår ikke an i Europa lenger!

Ko, Halden

Vi vant ikke, men vi kommer til å bli husket for det fantastiske lysshowet som var under hele sendingen. Det var helt fantastisk! All ære til arrangørene.

Eli, Egersund

Det er utrolig å bruke så mye penger på en ubetydelig sangkonkurranse. Norge leder an galenskapen!

Eks-seer

Hoppet ove

- Milliarder til bevaring av skog i utviklingsland kan gi store klimagevinster.
- Klimatiltak som overser kvinner er mindre effektive.
- Pengene må komme fram til dem som betaler prisen.

Holmenkollen var forrige uke møtested for noen av verdens viktigste klimaaktører som utvilsomt har et genuint ønske om å redusere klodens klimautslipp. Når Norge gir milliarder til prosjekter for bevaring av skog i Indonesia, Brasil og Tanzania, er intensjonene de beste. Men mye kan også gå galt. Hvis man hopper over kvinnenes rolle i forvaltningen av regnskogen, kan de som er fattigst fra før få det verre som et resultat av klimatiltakene.

REGNSKOG

Marte Gerhardsen, Generalsekretær i CARE

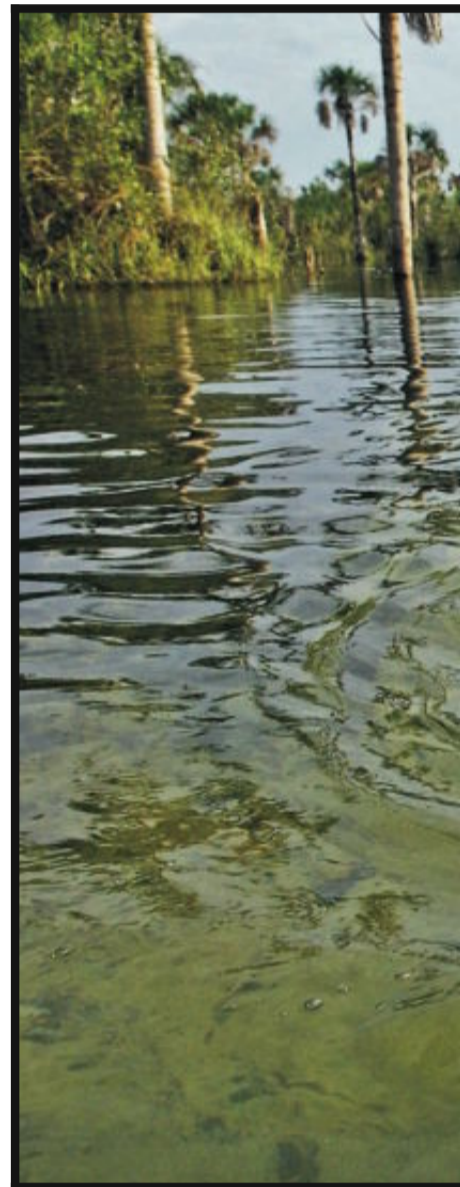
vil tjene noen ekstra kroner til seg selv og barnet. Mannen i huset bruker alt på seg selv. Støyen fra arbeidet hennes forstyrrer nattesøvn din. Ville du betalt mannen hennes for at hun skulle stoppe?

Stenger skogen

Først må det bli stille, deretter kan vi tenke på kvinnen. Dette ville vært en vanlig holdning i internasjonale klimaforhandlinger. Situasjonen ovenfor illustrer nemlig det som skjer i utviklingsland hvor myndighetene får penger av utenlandske donorer for å bevare skog. De stenger da adgangen til skogen for mennesker som er avhengige av den til sitt livsopphold, mens pengene havner helt andre steder. Pengene går til mannlige jordeiere, mens fattige kvinner uten formelle rettigheter, mister tilgangen til å bruke skogen.

Skog er en viktig del av livsoppholdet for mange av de 1,2 milliardene menneskene i verden som lever i ekstrem fattigdom. 70 prosent av dem er kvinner. I skogen finner de fyringsved, medisiner, mat til seg selv og for til husdyrene. Tradisjonelt er dette oppgaver som tilfaller kvinner. Når jorden tørker eller oversvømmes, eller skogen stenges av, er det de som må finne andre måter å overleve på.

Utenlandsk støtte til bevaring av skog i utviklingsland gis i dag som tradisjonell bistand. Skogbevaring omfattes foreløpig ikke av den internasjonale handelen

HENTER VANN: I regnskogen i dette

med klimavoter, men blant andre Norge jobber aktivt for at den nye klimaavtalen, som skal erstatte Kyoto avtalen etter 2012, vil etablere et system som gjør det mulig å selge klimavoter ved å bevare skog.

Fallgruvene er mange. CARE frykter først og fremst at støtte til skogbevaring i utviklingsland skal bidra til å forverre situasjonen for fattige kvinner. Millioner av kvinner som lever av små jordstykker og skogflekker, har ingen rett til å eie eller arve eiendom. Alt de har, er bruksrett basert på tradisjoner. Når skogen plutselig blir verdt penger, kommer mektigere mennesker og krever kon-

● 25.mai skrev VG om eventyreren Randi Skaug (50) som ble operert for kreft med kikkhullskirurgi. 13 dager senere dro hun på ekspedisjon til Antarktis.

● Svært få pasienter kan anbefales slik kirurgi ved eggstokkreft, skriver overlege Bjørn Busund.

MEDISIN

Bjørn Busund, Avd. leder, overlege Gynekologisk avd., Oslo universitetssykehus

Erik Rokkones, Avd. leder, overlege Avd. for gynekologisk kreft Radiumhospitalet Oslo universitetssykehus

Kikkhullskirurgi og kreft

I VG 25. mai er det et stort oppslag om en kvinne som er blitt operert med kikkhullskirurgi pga. eggstokkreft. Videre omtales de uomtvistelige fordelene generelt med operasjoner ved hjelp av kikkhullskirurgi.

Det er en svært viktig avgrensning som ikke kommer frem i artikkelen, nemlig at bare svært få pasienter kan anbe-

fales slik kirurgi ved eggstokkreft. Slik artikkelen er skrevet kunne man bli forledet til å tro at den beste behandling mot eggstokkreft gis gjennom kikkhullskirurgi og ikke via såkalt åpen kirurgi der bukveggen åpnes på tradisjonelt vis. Det er imidlertid full enighet om at de aller fleste pasienter med denne diagnosen må gjennomgå åpen

E-POST

Send ditt innlegg til debatt@vg.no

SKRIV

Send ditt innlegg til VG, Akersgaten 55
1185 Sentrum, 0107 Oslo

SMS

Send ditt innlegg med kodeord «sidet» og din mening til: 2200

- Navn og adresse må oppgis på innsendte innlegg, også når navnet ikke skal i avisen.
- Innlegg med angrep på privatpersoner må signeres med fullt navn.
- Vi forbeholder oss rett til å kutte i manuskriptene, og innsendte manuskripter blir ikke retournert.

r kvinnene?

Indianerreservatet i Xingu-provinsen i Brasil lever kvinnene med sin stamme som de har gjort i tusener av år.

Foto: AP

troll. Rettsløse kvinner kan lett skyves vekk.

For å unngå utilsiktede virkninger, må støtten til skogbevaring ta hensyn til den lokale sosiale og økonomiske virkeligheten til dem som berøres. Det finnes eksempler på at dette kan gjøres. Utenriksdepartementet har gjennom ambassaden i Tanzania inngått avtaler med blant andre CARE for å gjennomføre en rekke tiltak på Zanzibar.

Ingen innflytelse

Å etablere kontakt med ledere i lokalsamfunn for å finne løs-

ninger på disse problemene, er ofte ikke nok. I fattige landsbyer har kvinner sjelden plass ved bordene hvor beslutningene tas. Selv om prosjektene er utviklet i samarbeid med lokale institusjoner, får kvinner liten eller ingen innflytelse.

Deres behov blir ikke tatt i betraktning. Deres bruk av skogen blir ikke kompensert. Og selv om man blir enige om at de bør kompenseres, kan det være vanskelig å avgjøre hvor mye. Slike problemer skal pilotprosjektene på Zanzibar løse.

Klimatiltak som overser kvinner, er ikke bare urettferdige, men også mindre

effektive. Kvinner er ikke bare klimaendringenes ofre, de er også en potensiell kraft for endring. De som opplever problemene, ser lettest løsningene.

Når noe viktig haster, velger vi gjerne de letteste løsningene, og setter alle andre hensyn til side. Selv om det overordnede målet er å bremse global oppvarming, kan vi ikke glemme hensynet til verdens aller mest sårbare mennesker.

Det sies at kriser skaper muligheter. La oss ta vare på mulighetene klimakrisen gir til å gjøre verden mer, ikke mindre, rettferdig.

kirurgi, noe annet ville være helt uforsvarlig. Årsaken er at eggstokkrekft er en sykdom som sprer seg tidlig, noe som krever omfattende kirurgi på «gammeldags» måte. Uten slik kirurgi blir det lett stående igjen sykdom som medfører tilbakefall. I tillegg er det data som tyder på at kikkhullskirurgi i noen tilfeller kan spre sykdommen ytterligere i motsetning til ved åpen kirurgi. Bare for noen få pasienter med eggstokkrekft i svært tidlig stadi-

um vil kikkhullskirurgi være en foretrukket metode. Dette er en vurdering som skal overlates en spesialist i gynekologisk kreftbehandling i samråd med pasienten.

Derimot er det ingen tvil om at kikkhullskirurgi er den beste måten å bli operert på hvis man har kreft i livmoren i tidlig stadium. Dette er en annen type kreft enn eggstokkrekft. Her har leger ved Oslo universitetssykehus, og særlig ved avdelingen på Ulle-

vål, vært ledende i utviklingen av denne behandlingen i Norge. I de senere årene har man ved Radiumhospitalet også tatt i bruk robotkirurgi ved denne tilstanden.

Hvis artikkelen ikke hadde brukt eggstokkrekft som eksempel, ville den ha vært utmerket som folkeopplysning. Men eggstokkrekft skal altså som hovedregel opereres med åpen kirurgi.

DATA: Overtar mer og mer for bøker i skolen.

Foto: SCANPIX

Kompetansen forsvinner

To fenomener utspiller seg for tiden samtidig i norsk skole: en storstilt pensjonering av dyktige lektorer og innføringen av Nasjonal Digital Læringsarena.

Til sammen kommer de til å få en voldsomt negativ effekt på læringsmiljøet i norsk videregående skole.

Lektorer med store ambisjoner på egne og elevenes vegne og som ble rekruttert da lønn og status var høy, er i dag på full fart vei ut i pensjon. Innen fem år vil de aller fleste av dem være pensjonert. Da de store kullene av lektorer ble rekruttert for 30 – 40 år siden tjente en lektor mer enn 80 prosent av det en sivilingeniør gjorde. I 2008 tjente hun 64 prosent. Fra og med midten av 70-tallet og til slutten av 90-tallet fikk lektorene cirka 20 prosent real-lønnsnedgang, mens de fleste andre hadde en betydelig real-lønnsoppgang. Konsekvensen har vært fall i status for yrket og lav rekruttering av lærere med lektor-kompetanse.

SKOLE

Karl-Eirik Kval, lektor

serte lærere har kunnet lenge seg på to ting: dyktige, eldre lektorer villige til å hjelpe og støtte – og gode lærebøker. Den tiden er snart forbi. For ikke bare er de dyktige lektorene på vei ut. Det er også lærebøkene.

Og inn kommer det datamaskinbaserte undervisningsmateriellet Nasjonal Digital Læringsarena (NDLA). NDLA er kommunalt drevet og eiet. Og kommunene spytter store penger inn i prosjektet. Fjerner man bøkene, blir også undervisningsmateriellet gratis for skolen og svært mye billigere for kommunene. For forlagene er det umulig å konkurrere med NDLAs gratisbruk. Dermed vil de bli utkonkurrert også på nett. Hva da når lærebøker og forlagenes nettsted er utkonkurrert?

Selv i dag – og med konkurranse – klages det på kvaliteten på tjenesten. NDLA preges av «svake tekster» og «åpenbare feil» skriver Aftenposten 2.3.2010. Den østtyske Trabanten

Sakker akterut

Og hvordan er så rekrutteringssituasjonen i dag? Lektorer tjener

dårligst av alle med høy utdanning, melder Bergens Tidende 19.8.2008. Høyt utdannede i industrien tjener mer enn 40 prosent og de i varehandelen med høy utdanning tjener over 30 prosent mer enn lektorer. Kort fortalt kan vi si at de som rekrutteres i dag gjør det i en

situasjon der lønna er relativt dårlig og statusen enda dårligere. Mens de som kom inn i skoleverket på 60- og 70-tallet gjorde det til god lønn og høy status.

Og mye kompetanse har allerede forsvunnet i skolen. Lektorandelen i studiespesialiserende program i videregående skole er 70 prosent for de eldste og bare 30 prosent blant de yngste. Likevel har det vist seg at man i videregående skole har klart å demme opp for de dårlige resultatene i grunnskolen (TIMSS-undersøkelsen). Dette fordi unge og mindre kvalifi-

DEBATTEN

● Nasjonal digital læringsarena (NDLA) er et fylkeskommunalt prosjekt som har som mål tilby kvalitetssikrede fritt tilgjengelige, nettbaserte, læremidler i alle fag i videregående skole.

● Fortsatt er det langt frem før skolen kan gjøre seg nytte av den digitale revolusjonen. Mange lærere stritter imot. Og det er stor mangel på brukbare digitale læremidler i fagene.

Kommunepolitikere med trange budsjetter kommer ikke til å klare å stå imot presset for å erstatte lærebøker med NDLA – når de kan spare millioner. Vi har allerede sett hvordan det gikk da Kommune-Norge fikk ansvaret for læreres lønn i 2004. Den har blitt relativt dårligere ved hvert lønnsoppgjør siden. Kommunenes forhandlingsansvar for lærerne viste seg å være spikeren i kista for lønnsforhøyelse som rekrutterings-sagn. Nå tar de også fra lærernes lærebøkene. Det kommer til å straffe seg. For elevene.